

Initiativärende om kriminalvårdens åtgärder för att bereda personer som är intagna i kriminalvårdsanstalter eller häkten möjlighet att rösta vid allmänna val

Initiativet

Med anledning av uppgifter i anmälningar och vid telefonsamtal beslutade dåvarande JO Jan Pennlov den 18 oktober 2002 att inleda en utredning om kriminalvårdens åtgärder för att bereda personer som är intagna i kriminalvårdsanstalter eller häkten möjlighet att rösta vid allmänna val.

Utredning

Kriminalvårdsstyrelsen anmodades att redogöra för vilka åtgärder kriminalvården vidtog för att bereda intagna i häkten och anstalter möjlighet att rösta vid valet i september 2002. I remissvaret anförde överdirektören AA i huvudsak följande.

Inför röstningen vid årets val skickade Kriminalvårdsstyrelsen ut bilagd information till samtliga kriminalvårdsmyndigheter. Informationen sattes samman efter kontakt med jurist vid Valmyndigheten och utifrån den information som kunde utläsas från valinformationen, varav framgick att man skulle ha röstkort och kunna legitimera sig.

Den information som nämns i remissvaret finns i en skrivelse av den 27 augusti 2002 (Kriminalvårdsstyrelsens dnr 2002-008254). Den har följande lydelse:

Poströstning vid kriminalvårdsanstalter och häkten i samband med valet 2002

I samband med tidigare val har posten inrättat tillfälliga poströstningskontor vid anstalter och häkten. I år beslutar valnämnden i respektive kommun var det kan anordnas särskild röstmottagning. Valmyndigheten har informerat alla kommuner om vilka anstalter och häkten som finns i respektive kommun och uppmanat kommunerna till kontakt för att bedöma om det är aktuellt att anordna särskild röstmottagning.

Om man inte hört av sig från valnämnden i kommunen och det kan anses motiverat att särskild röstmottagning anordnas finns alljämt möjlighet att från respektive kriminalvårdsmyndighet vända sig till valnämnden och hemställa om särskild röstmottagning.

Valnämnden kan även ta fram röstkort för röstberättigade personer, som saknar sådant, oavsett var i landet personen är bosatt. Förutom röstkort krävs en identitetshandling för att få rösta.

Om särskild röstmottagning inte är aktuell kan röstning ske via bud. Det ankommer på den lokala kriminalvårdsmyndigheten att informera de intagna om möjligheten att poströsta genom bud och att ordna de praktiska förutsättningarna för detta. Kuvert för budröstning och information om hur man gör finns på posten och i valstugor.

Bedömning

I 12 kap. vallagen (1997:157) finns föreskrifter om vad som skall iakttas i samband med röstning vid särskilt röstmottagningsställe. I kapitlets 1 § anges att särskild röstmottagning kan anordnas bl.a. vid kriminalvårdsanstalter eller liknande vårdinrättningar eller vårdanstalter. Den centrala valmyndigheten får enligt 2 § bestämma att särskild röstmottagning skall anordnas även på annan plats än som sägs i 1 §. Vidare föreskrivs i 8 § första stycket att väljarna skall visa sitt röstkort för röstmottagaren, som skall ge dem ett valkuvert för varje slag av val de vill delta i och hänvisa dem till ledig valskärm. Väljare som inte är kända för röstmottagaren skall legitimera sig. Om de inte gör det får de enligt 9 § inte rösta.

I den information som Kriminalvårdsstyrelsen skickade till samtliga kriminalvårdsmyndigheter angavs att det förutom ett röstkort även krävs en identitetshandling för att få rösta. Att det krävs att väljaren legitimerar sig för att få rösta är dock riktigt enbart om väljaren inte är känd för röstmottagaren. När det gäller intagna i anstalter och häkten kontrolleras deras identitet i samband med att de tas in i anstalten eller häktet. Normalt råder det därför ingen tvekan om en häktads eller intagens identitet. Personalen bör därför alltså oftast ha möjlighet att för röstmottagaren intyga de häktades och intagnas identitet på ett så tillförlitligt sätt att den kan anses känd för röstmottagaren på det sätt som krävs i vallagen (jfr Valmyndighetens rapport, 2003:1, Erfarenheter från valen den 15 september 2002 s. 15 f). Kriminalvårdsstyrelsens information får i den delen anses vara ofullständig. Detta kan ha lett till att intagna i onödan kan ha förvägrats rätten att rösta. För detta kan styrelsen inte undgå kritik. I övrigt har utredningen inte givit stöd för någon kritik från min sida.

Vad som framkommit föranleder mig att skicka en kopia av detta beslut till 2003 års vallagskommitté (Ju 2003:03) som har att bl.a. se över bestämmelserna i vallagen (dir. 2003:37).

Med detta avslutar jag ärendet.